

BOSNA I HERCEGOVINA
Ministarstvo komunikacija i prometa
Direkcija za civilno zrakoplovstvo

A

C

D

H

B

**PRAVILNIK O STRUČNOM
OSPOSOBLJAVANJU, POTVRDAMA I
ODOBRENJIMA STRUČNOG OSOBLJA
KOJE OBAVLJA POSLOVE OD
ZNAČAJA ZA SIGURNOST ZRAČNE
PLOVIDBE NA AERODROMU**

Datum: 7. mart 2007.g.

Referentni broj: 02-292.3-215-1/07

Jezik: bosanski

Na osnovu člana 61. stav 1. i člana 16. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), člana 6. stav 1. i člana 14. stav 5. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 2/04), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK

O STRUČNOM OSPOSOBLJAVANJU, POTVRDAMA I ODOBRENJIMA STRUČNOG OSOBLJA KOJE OBAVLJA POSLOVE OD ZNAČAJA ZA SIGURNOST ZRAČNE PLOVIDBE NA AERODROMU

DIO PRVI - UVODNE NAPOMENE

Član 1.

(Predmet)

Ovim Pravilnikom propisuju se uvjeti i način sticanja, izdavanja, produženja i obnavljanja potvrda o obučenosti za obavljanje stručnih poslova i odobrenja, te poslovi, stručna sprema, stručno osposobljavanje, provjera i ispiti, kao i drugi uvjeti koje treba da ispunjava stručno osoblje koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu.

Član 2.

(Pojmovi)

Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) *Potvrda o obučenosti (Certificate)*, je dokument kojom se dokazuje stručna osposobljenost osobe za obavljanje određenih poslova prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari.
- b) *Odobrenje (Approval)*, je dokument koji ukazuje na posebne uvjete, prava i ograničenja osobe koja obavlja posebne poslove na manevarskim i drugim površinama na aerodromu.
- c) *Stručna sprema*, u smislu ovog Pravilnika, podrazumijeva završenu odgovarajuću školu i iskustvo stečeno u obavljanju određenih poslova, u trajanju propisanom ovim Pravilnikom.
- d) *Obučenosť*, je nivo znanja i sposobnosti za obavljanje stručnih poslova u zračnom prometu kojim se ne stiče stepen stručne spreme.
- e) *Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti kandidata*, je dokument kojim se dokazuje da imalac potvrde ispunjava propisane zdravstvene sposobnosti.
- f) *Instruktor*, je osoba koja ima potvrdu o obučenosti, određeno iskustvo, položen poseban ispit za instruktora i izdatu potvrdu za obavljanje poslova instruktora.
- g) *Kandidat*, je osoba koja se stručno osposobljava za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje određenih stručnih poslova.
- h) *Program za obučavanje i provjeravanje (Training Programme)*, je dokument koji izrađuje Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BHDCA) kojim se utvrđuju standardi, predmeti i ciljevi obuke za svaku fazu obučavanja kandidata.
- i) *Operativni priručnik (Operations Manual)*, je dokument koji obezbjeđuje najvažnije informacije i instrukcije osoblju za izvršavanje njihovih dužnosti.
- j) *Priručnik za obuku (Training Manual)*, je dokument koji izrađuje operator aerodroma za svaku vrstu obučavanja koja se planira, te detaljno razrađuje način provođenja konkretnog obučavanja.

---

k) *Centar za obuku stručnog osoblja*, je organizacijski dio aerodroma, koji je organizovan, opremljen, kadrovski osposobljen i ispunjava propisane uvjete za rad, a kome je BHDCA izdala rješenje i odobrenje za obavljanje poslova.

l) *Organizaciona jedinica za osposobljavanje na radnom mjestu*, je organizacioni dio aerodroma, odnosno služba, koja učestvuje u poslovima prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari i mjesto gdje se provodi stručno osposobljavanje kandidata na radnom mjestu, te se kao termin upotrebljava za: operativni centar aerodroma, ramp handling (službu opsluživanja na platformi), prihvata i otpremu putnika, protivpožarnu i spasilačku službu i službu snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom.

Član 3.

(Poslovi od značaja za sigurnost zračnog prometa)

Pod poslovima od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu u smislu ovog Pravilnika, podrazumijevaju se sljedeći poslovi:

- a) poslovi prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari;
- b) poslovi protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma;
- c) poslovi snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom i
- d) ostali poslovi od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu.

Član 4.

(Potvrda o obučenosti i odobrenje)

(1) Osobi koja ima stručnu spremu propisanu ovim Pravilnikom, stručno je osposobljena i koja ispunjava zdravstvene i druge uvjete propisane ovim Pravilnikom, a koja položi ispit za obavljanje određenih stručnih poslova, izdaje se potvrda o obučenosti za samostalno obavljanje tih poslova.

(2) Osoba koja ima potvrdu o obučenosti, stručno je osposobljena i ispunjava i druge uvjete propisane ovim Pravilnikom, a koja položi poseban ispit može obavljati i posebne stručne poslove propisane ovim Pravilnikom, ako položi posebni ispit za obavljanje tih poslova i ako je izdata potvrda za obavljanje tih poslova.

(3) Osoba koja posjeduje potvrdu o obučenosti, potvrdu o posebnim stručnim poslovima i odobrenje može obavljati poslove prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari samo u skladu sa važećim potvrdama ili odobrenjima.

Član 5.

(Stručno osoblje)

Pod stručnim osobljem koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu u smislu ovog Pravilnika, podrazumijeva se osoblje koje je stručno osposobljeno, posjeduje odgovarajuću potvrdu o obučenosti ili odobrenje da može obavljati poslove iz člana 3. ovog Pravilnika.

DIO DRUGI - STRUČNO OSPOSABLJAVANJE I PROVJERAVANJE OSOBLJA

Član 6.

(Odobrenje za osposobljavanje)

(1) Stručno osposobljavanje i provjeravanje osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu vrše pravne osobe koje ispunjavaju propisane uvjete i kojima je BHDCA izdala odobrenje za obavljanje ovih poslova.

---

(2) Izuzetno od odredbi stava 1. ovog člana, stručno osposobljavanje može se obavljati i u inostranstvu u ustanovama i organizacijama koje je ovlastio nadležni organ države, ukoliko ispunjavaju uvjete koji ne mogu biti blaži od uvjeta propisanih ovim Pravilnikom.

Član 7.

(Tok stručnog osposobljavanja i provjeravanja)

(1) Stručno osposobljavanje osoblja koje obavlja poslove prihvata i otpreme od značaja za sigurnost zračne plovidbe, a radi sticanja potvrda o obučenosti i odobrenja, za obavljanje poslova prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari na aerodromu, provodi se po programu stručnog osposobljavanja, kroz teoretsko i praktično osposobljavanje.

(2) Teoretsko osposobljavanje prethodi praktičnom osposobljavanju, a provodi se po programu osposobljavanja, radi sticanja znanja za obavljanje poslova.

(3) Praktično osposobljavanje provodi se po programu osposobljavanja, kroz početno osposobljavanje i osposobljavanje na radnom mjestu, kroz obuku na opremi, sredstvu, sistemu, simulatoru i dr. radi pripreme za osposobljavanje na radnom mjestu.

(4) Osposobljavanje na radnom mjestu, provodi se u organizacionoj jedinici, na operativnim radnim mjestima pod nadzorom instruktora za stručno osposobljavanje.

(5) Prijelazno (dodatno) osposobljavanje provodi se po programu osposobljavanja, radi sticanja potvrde o obučenosti za obavljanje poslova instruktora praktične obuke.

(6) Po uspješno završenom teoretskom i praktičnom osposobljavanju, polaže se teoretski i praktičan ispit za sticanje potvrde o obučenosti, odobrenja i potvrde za obavljanje posebnih stručnih poslova, odnosno poslova instruktora praktične i teoretske obuke.

Član 8.

(Program za osposobljavanje i provjeravanje)

(1) Osposobljavanje i provjeravanje stručnog osoblja, za sticanje potvrde o obučenosti, odobrenja i potvrde za obavljanje poslova instruktora, utvrđenih ovim Pravilnikom, kao i obnavljanje važenja potvrda i odobrenja provodi se prema Programu za osposobljavanje i provjeravanje stručnog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu (Training Programme).

(2) Program za osposobljavanje i provjeravanje stručnog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu (u daljnjem tekstu: Program za osposobljavanje), izrađuje BHDCA, a u kom se utvrđuju;

a) poslovi prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu;

b) stručno osoblje za koje je potrebno izvršiti osposobljavanje i provjeravanje, odnosno koje mora imati potvrdu i odobrenje, za obavljanje poslova;

c) program teoretskog i praktičnog osposobljavanja, za sticanje i produženje važenja potvrde i odobrenja.

Član 9.

(Operativni priručnik)

(1) Operativni priručnik (Operations Manual) obezbjeđuje potrebne informacije i instrukcije osoblju koje je uključeno u proces obučavanja u centru za obuku za izvršavanje njihovih dužnosti. Minimalno treba da sadrži:

-
- a) opći dio;
  - b) organizaciju centra za obuku;
  - c) osnovne aktivnosti centra;
  - d) osposobljavanje stručnog osoblja.
- (2) Sadržaj operativnog priručnika dat je u Pravilniku o uvjetima koje mora da ispunjava Centar za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja na aerodromu.
  - (3) Priručnik izrađuje operator aerodroma.

Član 10.

(Priručnik za obuku)

- (1) Na osnovu Programa za osposobljavanje iz člana 8. ovog Pravilnika, organizacija ovlaštena za osposobljavanje i provjeravanje dužna je napraviti Priručnik za obuku u kome treba biti opisan postupak osposobljavanja stručnog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe.
- (2) Sadržaj Priručnika za obuku (Training Manual) dat je u Pravilniku o uvjetima koje mora da ispunjava Centar za obuku zrakoplovno stručnog osoblja na aerodromu.

Član 11.

(Osnovni zahtjevi obuke)

- (1) Osposobljavanje za sticanje potvrda i odobrenja mogu provoditi samo osobe koje ispunjavaju uvjete propisane ovim Pravilnikom.
- (2) Obuku osoblja može provoditi samo kvalifikovana i ovlaštena osoba.
- (3) Obuka se mora provoditi prema prethodno izrađenim i odobrenim planovima i programima obuke.

DIO TREĆI - STRUČNO OSOBLJE ZA KOJE JE POTREBNA POTVRDA O OBUČENOSTI ILI ODOBRENJE

Član 12.

(Služba prihvata i otpreme)

Radna mjesta za koja je potrebno provesti stručno osposobljavanje i potvrde o obučenosti na poslovima službe prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari su sljedeća:

- (1) Operativni centar aerodroma (OPC):
  - a) Koordinator prometa (*Traffic Coordinator*);
  - b) Dispečer prometa (*Traffic Dispatcher*);
  - c) Kontrolor opsluživanja (*Handling Supervisor*);
  - d) Balanser zrakoplova (*Aircraft Balance*);
- (2) Platforma za opsluživanje zrakoplova (*Ramp Handling*):
  - a) Dispečer platforme (*Ramp Dispatcher*);

-
- b) Parker signalista (*Marshaller*);
  - c) Rukovalac opremom i agregatima (*GPU and Equipment Handler*);
  - d) Rukovalac agregatima (*GPU Handler*);
  - e) Rukovalac opremom za snabdijevanje zrakoplova ceteringom (*Aircraft Catering Equipment Handler*).
- (3) Prihvat i otprema putnika:

Zemaljska stjuardesa/stjuard-prihvata i otpreme putnika (*STW-Passenger Handling*).

Član 13.

(Služba protivpožarne zaštite)

Radna mjesta za koje je potrebno provesti stručno osposobljavanje i potvrda o obučenosti službe protivpožarne zaštite aerodroma i zrakoplova su sljedeća:

- a) Rukovodilac protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma (*Airport and Aircraft Firefighting Coordinator*);
- b) Profesionalni vatrogasac (*Professional Fireman*);
- c) Pomoćni vatrogasac (*Fireman Assistant*).

Član 14.

(Služba snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom)

Radna mjesta za koja je potrebno provesti stručno osposobljavanje i potvrde o obučenosti službi snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom su sljedeća:

- a) Vozač punilac zrakoplova gorivom (*Driver-Aircraft Fuel Supplier*);
- b) Manipulant gorivom-pomoćni radnik (*Handler-Worker Assistant*).

Član 15.

(Instruktorska zvanja)

Radna mjesta za koje su potrebne potvrde instruktora za poslove praktične stručne obuke, instruktorska zvanja:

- a) Instruktor za prihvat i otpremu (*Ground Handling Instructor*);
- b) Instruktor protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma (*Airport and Aircraft Firefighting Instructor*);
- c) Instruktor za snabdijevanje zrakoplova gorivom i mazivom (*Instructor-Aircraft Refuelling*);

Član 16.

(Odobrenja za obavljanje poslova)

Radna mjesta za koje su potrebna odobrenja za obavljanje sljedećih poslova:

- a) Rukovalac sredstvima za vuču zrakoplova (*Aircraft Towing Equipment Handler*);

---

b) Pomoćno osoblje - kretanje po manevarskim površinama (*Assistant Personnel Movement on Movement Areas*).

Član 17.

(Ostalo osoblje)

Potvrde o obučenosti i odobrenja mogu se privremeno ili stalno izdavati i drugom osoblju zavisno od ocjene, koliko određeni poslovi stalno ili povremeno mogu imati uticaja na sigurnost zračne plovidbe, odnosno zahtijevati stručno obučavanje i izdavanje potvrde ili odobrenja.

DIO ČETVRTI - POSLOVI PRIHVATA I OTPREME ZRAKOPLOVA, PUTNIKA I STVARI

Član 18.

(Vrsta i sadržaj poslova prihvata i otpreme)

- (1) *Poslovi organizovanja i koordinacije prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari obuhvataju:*
  - a) organizovanje i koordinaciju rada na prijemu i otpremi zrakoplova, putnika i stvari;
  - b) usaglašavanje planova prijema i otpreme zrakoplova na aerodromu;
  - c) kontrolisanje izvršavanja poslova prijema i otpreme.
- (2) *Poslovi usaglašavanja planova prijema i otpreme zrakoplova, putnika i stvari obuhvataju:*
  - a) koordinaciju rada na prijemu i otpremi zrakoplova;
  - b) usaglašavanje i kontrolisanje operativnih planova prometa na platformi.
- (3) *Poslovi kontrole opsluživanja zrakoplova, putnika i stvari obuhvataju* stalnu kontrolu nad poslovima opsluživanja zrakoplova, putnika i stvari.
- (4) *Poslovi opterećenja i centraže zrakoplova obuhvataju* sistem sastavljanja liste opterećenja i određivanje centraže zrakoplova.
- (5) *Poslovi organizacije opsluživanja zrakoplova obuhvataju:*
  - a) organizovanje i koordinaciju rada osoblja i opreme prilikom opsluživanja zrakoplova;
  - b) kontrola prijema robe, pošte i prtljaga;
  - c) izradu planova opsluživanja;
  - d) kontrolu pravilnog korištenja opreme.
- (6) *Poslovi startovanja (polaska) i parkiranja zrakoplova obuhvataju* vođenje i parkiranje zrakoplova i davanje znakova o spremnosti za startanje motora.
- (7) *Poslovi rukovanja sredstvima prijema i otpreme obuhvataju* rukovanje sredstvima za prijem i otpremu zrakoplova, putnika i stvari te vođenje samohodnih sredstava za prijem i otpremu putnika i stvari.
- (8) *Poslovi prijema i otpreme putnika i prtljaga obuhvataju* prijem i registraciju putnika i putničke prtljage, ukrcavanje i iskrcavanje putnika.
- (9) *Poslovi snabdijevanja zrakoplova hranom i pićem obuhvataju* pripremu i dostavljanje hrane i pića na zrakoplov (catering).

---

(10) *Poslovi instruktora prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari podrazumijevaju* obuku radnika koji se osposobljavaju za obavljanje stručnih poslova prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari.

DIO PETI - OPĆI UVJETI ZA OBAVLJANJE STRUČNIH POSLOVA PRIHVATA I OTPREME

Član 19.

(Kordinator prometa)

Poslove organizovanja i koordinacije prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari, obavlja *koordinatork prometa*, koji ima:

- a) najmanje višu stručnu spremu zrakoplovnog smjera;
- b) najmanje godinu dana samostalnog rada na poslovima kontrolora opsluživanja zrakoplova, putnika i stvari;
- c) godinu dana pod nadzorom vršenja poslova koodinatora prometa;
- d) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

Član 20.

(Dispečer prometa)

Poslove usaglašavanja planova prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari obavlja *dispečer prometa* koji ima:

- a) najmanje srednju stručnu spremu tehničkog smjera;
- b) godinu dana samostalnog rada na poslovima kontrolora opsluživanja zrakoplova, putnika i stvari;
- c) godinu dana pod nadzorom vršenja poslove dispečera prometa;
- d) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

Član 21.

(Kontrolor opsluživanja)

Poslove kontrole opsluživanja zrakoplova, putnika i stvari obavlja *kontrolork opsluživanja* koji ima:

- a) najmanje srednju stručnu spremu tehničkog smjera;
- b) najmanje godinu dana samostalnog rada na poslovima balansera zrakoplova;
- c) najmanje godinu dana vršenja poslova kontrolora opsluživanja zrakoplova, pod nadzorom;
- d) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

Član 22.

(Balanser zrakoplova)

Poslove opterećenja i centraže zrakoplova, obavlja *balanser zrakoplova*, koji ima:

- a) najmanje srednju stručnu spremu tehničkog smjera;
- b) najmanje godinu dana pod nadzorom vršenja poslova balansera;

---

c) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

Član 23.

(Dispečer platforme)

Poslove organizacije opsluživanja zrakoplova, obavlja *dispečer platforme* koji ima:

- a) najmanje srednju stručnu spremu tehničkog smjera;
- b) potvrde o obučenosti za parker-signalistu i rukovaoca aerodromskom opremom i agregatima;
- c) završenu obuku na poslovima dispečera platforme;
- d) najmanje šest mjeseci, pod nadzorom, vršenja poslova dispečera platforme;
- e) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

Član 24.

(Parker - signalista)

Poslove polaska (startovanja) i parkiranja zrakoplova, obavlja *parker-signalista*, koji ima:

- a) najmanje srednju stručnu spremu;
- b) završenu obuku u uvjetima rada parkera-signaliste;
- c) najmanje šest mjeseci rada pod nadzorom;
- d) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

Član 25.

(Rukovalac aerodromskom opremom i agregatima)

Poslove rukovanja sredstvima prihvata i otpreme, obavlja *rukovalac aerodromskom opremom i agregatima*, koji ima:

- a) najmanje srednju stručnu spremu;
- b) položen vozački ispit "C" kategorije;
- c) završenu obuku za rad na poslovima rukovanja sredstvima prihvata i otpreme;
- d) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

Član 26.

(Rukovalac agregatima)

Poslove rukovanja agregatima, obavlja *rukovalac agregatima*, koji ima:

- a) najmanje srednju stručnu spremu;
- b) položen vozački ispit "B" kategorije;
- c) završenu obuku za rad na poslovima rukovaoca agregatima;
- d) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

Član 27.

(Zemaljska stjuardesa/stjuard)

Poslove prihvata i otpreme putnika, obavlja *zemaljska stjuardesa/stjuard - prihvata i otpreme putnika*, koji ima:

- a) najmanje srednju stručnu spremu općeg smjera;
- b) završenu obuku za rad na poslovima zemaljske stjuardese/stjuarda;
- c) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

Član 28.

(Osoblje za Catering)

Poslove rukovanja opremom za snabdijevanje zrakoplova catering-om, obavlja *rukovaoc opremom za snabdijevanje zrakoplova catering-om* koji ima:

- a) najmanje srednju stručnu spremu;
- b) završenu obuku za rad na poslovima rukovaoca opremom za snabdijevanje zrakoplova catering-om;
- c) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

Član 29.

(Instruktor prihvata i otpreme)

Poslove *instruktora prihvata i otpreme* zrakoplova, putnika i stvari obavlja osoba koja ima:

- a) najmanje višu stručnu spremu zrakoplovnog ili tehničkog smjera;
- b) važeću potvrdu o obučenosti;
- c) najmanje tri godine iskustva na poslovima instruktora prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari;
- d) položen poseban ispit za instruktora;
- e) potvrdu o obučenosti za poslova instruktora.

DIO ŠESTI - STICANJE I OBNAVLJANJE POTVRDE O OBUČENOSTI ZA OBAVLJANJE POSLOVA PRIHVATA I OTPREME

Član 30.

(Kordinator prometa, dispečer prometa, kontrolor opsluživanja, balanser i dispečer platforme)

- (1) Za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova: *koordinatora prometa, dispečera prometa, kontrolora opsluživanja zrakoplova, putnika i stvari, balansera zrakoplova i dispečera platforme*, provodi se teoretsko i praktično osposobljavanje na radnom mjestu i polaže ispit koji se sastoji iz teoretskog, praktičnog dijela i posebnog dijela koji se odnosi na određeni tip zrakoplova, odnosno na određeni tip aerodromske opreme.
- (2) Stručno osposobljavanje i provjeravanje općeg teoretskog dijela za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova, obuhvata predmete:

-
- a) Osnovno poznavanje zrakoplovne navigacije i meteorologije;
  - b) Zrakoplov i njegova konstrukcija;
  - c) Aerodrom-zračne luke i aerodromski promet;
  - d) Zrakoplovni propisi;
  - e) Težina i centraža zrakoplova;
  - f) Osnovno poznavanje pravila i sistema kontrole letenja;
  - g) Priprema i operativna kontrola zračnog prometa;
  - h) Poznavanje stručne terminologije na engleskom jeziku.
- (3) Kontrolor opsluživanja zrakoplova, putnika i stvari i balanser zrakoplova polažu i poseban dio ispita za određeni tip zrakoplova.
- (4) Osoba koja ima odgovarajuću stručnu spremu zrakoplovnog smjera, položene predmete po programu stručnog osposobljavanja, a koji su po sadržaju isti, ne polaže predmete iz stava 1. ovog člana.
- (5) Za obnavljanje važnosti potvrde, polažu se ispiti iz tačke e) i g), stava 2. ovog člana, na isti način kao i za sticanje potvrde o obučenosti, s tim da dispečer platforme polaže predmet iz tačke g) stav 1. ovog člana.
- (6) Nivo znanja za pojedine potvrde iz pojedinih predmeta određuje se programom za stručno osposobljavanje.

Član 31.

(Parker-signalista, rukovalac aerodromskom opremom i agregatima, rukovalac agregatima i rukovalac opremom za snabdijevanje zrakoplova Catering-om)

- (1) Stručno osposobljavanje i polaganje općeg teorijskog dijela za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova obuhvata predmete:
- a) Osnovno poznavanje zračnog prometa i zrakoplovstva;
  - b) Osnovno poznavanje zrakoplovnih propisa koji se odnose na aerodrome-zračne luke;
  - c) Zrakoplov i njegova konstrukcija;
  - d) Aerodromi -zračne luke i aerodromski promet;
  - e) Organizacija prometa na zračnoj luci.
- (2) Pored predmeta iz stava 1. ovog člana, polažu se predmeti:
- a) parker-signalista, predmet Zemaljska signalizacija zrakoplova;
  - b) rukovalac aerodromskom opremom, predmet Aerodromska oprema i zemaljski agregati;
  - c) rukovalac agregatima, predmet Zemaljski agregati;
  - d) rukovalac opremom za snabdijevanje zrakoplova Catering-om, predmet Aerodromska oprema.
- (3) Za obnavljanje važnosti potvrde o obučenosti nakon njenog isteka, teoretski i praktično, na način kao i kod sticanja potvrde o obučenosti, polažu:

-
- a) parker-signalista, predmet Zemaljska signalizacija;
  - b) rukovalac aerodromskom opremom i agregatima, predmet Aerodromska oprema i zemaljski agregati;
  - c) rukovalac agregatima, predmet Zemaljski agregat;
  - d) rukovalac opremom za snabdijevanje zrakoplova Catering-om, predmet Zemaljska oprema.

Član 32.

(Zemaljska stjuardesa/stjuard, prihvata i otpreme putnika)

- (1) Stručno osposobljavanje i polaganje općeg teorijskog dijela za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova prihvata i otpreme putnika obuhvata predmete:
  - a) Aerodromi-zračne luke i aerodromski promet;
  - b) Zrakoplovni propisi;
  - c) Priprema i operativna kontrola i tehnologija rada;
  - d) Zrakoplov i njegova konstrukcija;
  - e) Poznavanje stručne terminologije na engleskom jeziku.
- (2) Za obnavljanje važnosti potvrde nakon njenog isteka zemaljska stjuardesa/stjuard polaže predmet Priprema i operativna kontrola prometa na način kao i za sticanje potvrde.

Član 33.

(Instruktor prihvata i otpreme)

- (1) Stručno osposobljavanje i polaganje posebnog teorijskog dijela za sticanje potvrde za obavljanje poslova instruktora prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari obuhvata predmete:
  - a) Organizacija i kontrola prometa;
  - b) Zrakoplovni propisi;
  - c) Metodika nastave i obuke.
- (2) Praktična obuka i provjera stručne osposobljenosti instruktora podrazumijeva pokazno obučavanje - praktičan rad u odnosu na obavljanje pojedinačnih poslova prihvata zrakoplova putnika i stvari.

Član 34.

(Izdavanje i produženje potvrde o obučenosti)

- (1) Kandidatu koji je položio ispit za obavljanje poslova ovlaštenu operator aerodroma izdaje potvrdu o obučenosti za obavljanje poslova sa rokom važnosti od tri godine.
- (2) Kandidatu koji je položio poseban ispit za obavljanje poslova instruktora, ovlaštenu operator aerodroma izdaje potvrdu o obučenosti za obavljanje poslova instruktora stručne obuke prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari.
- (3) Prije svakog produženja važenja potvrde o obučenosti ili poslije prekida u radu dužeg od godinu dana obavlja se provjeravanje stručne sposobnosti osoblja po predviđenom planu i programu.

DIO SEDMI - POSLOVI PROTIVPOŽARNE ZAŠTITE ZRAKOPLOVA I AERODROMA

Član 35.

(Vrsta i sadržaj poslova)

(1) *Poslovi organizovanja i koordinacije protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma obuhvataju:*

- a) organizovanje i rukovođenje vatrogasnim jedinicama,
- b) izradu, usaglašavanje i koordinaciju planova o protivpožarnoj zaštiti,
- c) izradu planova obuke i vježbi vatrogasnih jedinica,
- d) izradu planova o postupcima za slučaj nesreće i planova sistema veze,
- e) obilježavanje kodiranih karata područja aerodroma i izradu uputstava za njihovo korištenje,
- f) kontrolu ispravnosti tehničke opreme i sredstava za gašenje požara,
- g) spašavanje putnika, članova posade zrakoplova, zrakoplova i drugih materijalnih dobara,
- h) gašenje požara na zrakoplovu i aerodromu.

(2) *Poslovi protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma obuhvataju:*

- a) spašavanje putnika, članova posade zrakoplova, zrakoplova i drugih materijalnih dobara,
- b) gašenje požara uz upotrebu vatrogasne tehnike, uređaja, sprava, opreme i sredstava za gašenje.
- c) pod ovim poslovima podrazumijeva se održavanje i periodično ispitivanje vatrogasne tehnike, uređaja, sprava, opreme i sredstava za gašenje.

(3) *Pomoćni poslovi protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma obuhvataju:*

- a) spašavanje putnika i članova posade zrakoplova,
- b) gašenje požara;
- c) druge pomoćne poslove koji se obavljaju pod nadzorom zapovjednika vatrogasne jedinice.

(4) *Poslovi instruktora protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma obuhvataju:* obuku radnika koji se osposobljavaju za obavljanje poslova organizovanja i usaglašavanja protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma te poslova protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma.

Član 36.

(Opći uvjeti za obavljanje stručnih poslova protivpožarne zaštite)

(1) Poslove organizovanja i usaglašavanja protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma, može obavljati *rukovodilac protivpožarne zaštite* koji ima:

- a) najmanje višu stručnu spremu tehničkog smjera;
- b) položeni odgovarajući ispit;
- c) potvrdu o obučenosti;
- d) najmanje godinu dana rada pod nadzorom u poslovima organizovanja i usaglašavanja protivpožarne zaštite zrakoplova, putnika i stvari.

---

(2) Poslove protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma, *profesionalnog vatrogasca*, može obavljati osoba koja ima:

- a) stručnu spremu kvalifikovanog vatrogasca uz ispunjavanje ostalih zakonskih odredbi;
- b) posebno je obučena za obavljanje tih poslova;
- c) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

(3) Pomoćne poslove protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma, *pomoćnog vatrogasca* može obavljati osoba koja ima:

- a) najmanje stručnu spremu *kvalifikovanog radnika*;
- b) posebno obučena za obavljanje tih poslova;
- c) položen ispit i potvrdu o obučenosti.

(4) Poslove *instruktora protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma* može obavljati osoba koja ima:

- a) najmanje višu stručnu spremu tehničkog smjera;
- b) važeću potvrdu o obučenosti;
- c) najmanje tri godine iskustva na poslovima organizovanja i koordinacije protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma;
- d) položen poseban ispit za instruktora;
- e) izdatu potvrdu za obavljanje poslova instruktora.

Član 37.

(Sticanje i obnavljanje potvrde o obučenosti)

Za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma, rukovodioca protivpožarne zaštite, profesionalnog i pomoćnog vatrogasca, provodi se teoretsko i praktično osposobljavanje na radnom mjestu i polaže ispit koji se sastoji iz teoretskog i praktičnog dijela.

Član 38.

(Rukovodilac protivpožarne zaštite)

(1) Stručno osposobljavanje i provjeravanje teorijskog dijela za stjecanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova rukovodioca protivpožarne zaštite obuhvata sljedeće predmete:

- a) Zrakoplov i njegova konstrukcija;
- b) Aerodrom - zračna luka i aerodromski promet;
- c) Vatrogasna tehnika i operativa;
- d) Postupci u slučaju opasnosti;
- e) Zrakoplovni propisi i normativno regulisanje zaštite od požara;
- f) Preventivna protivpožarna zaštita;
- g) Osnovno poznavanje prve medicinske pomoći;

---

h) Osnovno poznavanje zrakoplovne meteorologije;

i) Poznavanje područja aerodroma i kodiranih karata.

(2) Praktični dio ispita obuhvata provjeru stručnog znanja i osposobljenosti iz spašavanje putnika i članova posade, zrakoplova i drugih materijalnih dobara, gašenje požara na zrakoplovu i drugim materijalnim dobrima i provjera postupaka u slučaju opasnosti.

(3) Za obnavljanje važnosti potvrde nakon njenog isteka polažu se predmeti iz tačke c), d) i e) stava 1. ovog člana i praktični dio Vatrogasna taktika, na način kao i za sticanje potvrde.

Član 39.

(Profesionalni vatrogasac)

(1) Stručno osposobljavanje i provjeravanje teorijskog dijela za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova profesionalnog vatrogasca obuhvata predmete:

- a) Zrakoplov i njegova konstrukcija;
- b) Poznavanje područja aerodroma - zračne luke i kodirane karte;
- c) Postupci u slučaju opasnosti;
- d) Zrakoplovni propisi i normativno regulisanje zaštite od požara;
- e) Preventivna protivpožarna zaštita;
- f) Vatrogasna tehnika i operativa;
- g) Aerodrom - zračna luka i arodromski promet;
- h) Osnovno poznavanje prve medicinske pomoći;
- i) Osnovno poznavanje zrakoplovne meteorologije.

(2) Praktični dio ispita obuhvata, provjeru stručnog znanja i osposobljenosti i vatrogasne taktike za evakuaciju i stvaranje uvjeta za spašavanje i gašenje požara, kao i provjera postupaka u slučaju opasnosti.

(3) Za obnavljanje važnosti potvrde nakon isteka polažu se predmeti iz tačke c) i e) stava 1, ovoga člana i praktični dio, Vatrogasna taktika, na način kao za sticanje potvrde o obučenosti.

Član 40.

(Pomoćni vatrogasac)

(1) Stručno osposobljavanje i provjeravanje teorijskog dijela za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova pomoćnog vatrogasca obuhvata sljedeće predmete:

- a) Zrakoplov i njegova konstrukcija;
- b) Postupci u slučaju opasnosti;
- c) Preventivna protivpožarna zaštita;
- d) Gašenje požara;
- e) Osnovno poznavanja prve medicinske pomoći.

---

(2) Za obnavljanje važnosti potvrde nakon njenog isteka polažu se predmeti iz tačke b), c) i d) stava 1. ovoga člana, na način kao za sticanje potvrde o obučenosti.

Član 41.

(Instruktor protivpožarne zaštite)

(1) Osposobljavanje i provjeravanje posebnog teorijskog dijela za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova instruktora protivpožarne zaštite obuhvata sljedeće predmete:

- a) Zrakoplov i njegova konstrukcija;
- b) Aerodrom - zračna luka i aerodromski promet;
- c) Vatrogasna tehnika i operativa;
- d) Postupci u slučaju opasnosti;
- e) Zrakoplovni propisi i normativno regulisanje zaštite od požara;
- f) Metodika nastave i obuke.

(2) Praktična obuka i provjera stručne osposobljenosti instruktora provodi se i kroz pokazno obučavanje-praktičan rad u odnosu na obavljanje pojedinačnih poslova protivpožarne zaštite aerodroma i zrakoplova.

Član 42.

(Izdavanje i produženje važenja potvrde o obučenosti)

(1) Kandidatu koji je položio ispit za obavljanje poslova, operator aerodroma izdaje potvrdu o obučenosti, sa rokom važenja od tri godine.

(2) Kandidatu koji je položio poseban ispit za obavljanje poslova instruktora, operator aerodroma izdaje potvrdu o obučenosti za obavljanje poslova instruktora protivpožarne zaštite zrakoplova i aerodroma.

(3) Prije svakog produženja važenja potvrde o obučenosti ili poslije prekida u radu dužeg od jedne godine obavlja se provjeravanje stručne sposobnosti osoblja po predviđenom planu i programu.

DIO OSMI - POSLOVI SNABDIJEVANJA ZRAKOPLOVA GORIVOM I MAZIVOM

Član 43.

(Vrsta i sadržaj poslova)

(1) *Poslovi snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom obuhvataju:* rukovanje opremom za punjenje zrakoplova gorivom i mazivom, voženje cisterne za gorivo i mazivo te kontrolu vrste i kvaliteta goriva i maziva.

(2) *Poslovi manipulacije gorivom i mazivom obuhvataju:* prijem goriva i maziva iz rafinerije, kontrolu vrste i kvalitete goriva i maziva te uskladištenje goriva i maziva.

(3) *Poslovi instruktora snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom obuhvataju:* obuku radnika koji se osposobljavaju za obavljanje stručnih poslova snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom.

Član 44.

(Opći uvjeti za obavljanje poslova snabdijevanja gorivom i mazivom)

-
- (1) Poslove snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom može obavljati *vozač-punilac*, koji ima:
    - a) najmanje srednju stručnu spremu tehničkog smjera;
    - b) vozački ispit "C" kategorije;
    - c) završenu obuku za obavljanje poslova snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom;
    - d) položen ispit i potvrdu o obučenosti.
  - (2) Poslove manipulacije gorivom i mazivom, može obavljati *manipulant* koji ima:
    - a) najmanje stručnu spremu kvalifikovanog radnika;
    - b) završenu obuku za obavljanje poslova manipulant;
    - c) položen ispit i potvrdu o obučenosti.
  - (3) Poslove *instruktora* snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom može obavljati osoba koja ima:
    - a) najmanje srednju stručnu spremu;
    - b) važeću potvrdu o obučenosti vozača-punioca;
    - c) najmanje tri godine iskustva u radu na tim poslovima;
    - d) položen poseban ispit za instruktora i izdatu potvrdu o obučenosti za obavljanje poslova instruktora.

Član 45.

(Sticanje i obnavljanje potvrde o obučenosti)

Za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom, vozača-punioca i manipulant, provodi se teretsko i praktično osposobljavanje na radnom mjestu i polaže ispit koji se sastoji iz teoretskog i praktičnog dijela.

Član 46.

(Vozač-punilac i manipulant)

- (1) Stručno osposobljavanje i polaganje općeg teorijskog dijela ispita za sticanje potvrde o obučenosti za vozača-punioca i manipulant obuhvata sljedeće predmete:
  - a) Osnovno poznavanje vrste i kvaliteta goriva;
  - b) Preventivna protivpožarna zaštita;
  - c) Aerodrom - zračne luke i organizacija prometa;
  - d) Zrakoplov i njegova konstrukcija i instalacije za gorivo na zrakoplovu;
  - e) Postupci punjenja zrakoplova gorivom;
- (2) Vozač-punilac, kao sastavni dio praktičnog dijela ispita polaže, praktično rukovanje sredstvom.
- (3) Manipulant, kao sastavni dio praktičnog dijela ispita polaže propise o uskladištenju goriva i maziva.
- (4) Za obnavljanje važenja potvrde nakon njenog isteka:

-
- a) vozač-punilac, polaže predmete iz tačke c) i e), stav 1. ovog člana,
  - b) manipulant, polaže predmet iz tačke a), stav 1. i tačke b) stav 2. ovog člana kao i praktični dio provjere sposobnosti za rad, na način kao kod sticanja potvrde.

Član 47.

(Instruktor snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom)

(1) Teorijski dio osposobljavanja i provjere za sticanje potvrde za obavljanje poslova, instruktora praktične obuke obuhvata predmete:

- a) Zrakoplovni propisi;
- b) Metodika nastave i obuke.

(2) Praktična obuka i provjera stručne osposobljenosti instruktora snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom provodi se kroz pokazno obučavanje-praktičan rad u odnosu na obavljanje pojedinačnih poslova snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom.

Član 48.

(Izdavanje i produženje važenja potvrde)

- (1) Kandidatu koji je položio ispit za obavljanje poslova iz člana 46. ovog Pravilnika operator aerodroma izdaje potvrdu o obučenosti, sa rokom važenja od tri godine.
- (2) Kandidatu koji je položio poseban ispit za obavljanje poslova instruktora, operator aerodroma izdaje potvrdu za obavljanje poslova instruktora snabdijevanja zrakoplova gorivom i mazivom.
- (3) Prije svakog produžavanja važenja potvrde o obučenosti ili prekida u radu dužeg od šest mjeseci obavlja se provjeravanje stručne sposobnosti osoba po predviđenom programu za stručno osposobljavanje.

DIO DEVETI - OSTALI POSLOVI OD ZNAČAJA ZA SIGURNOST ZRAČNE PLOVDBE

Član 49.

(Vrsta i sadržaj poslova)

- (1) U ostale poslove značajne za sigurnost zračne plovidbe a koji nisu direktno uključeni u poslove prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari spadaju:
  - a) rukovanje sredstvima za vuču i guranje zrakoplova;
  - b) poslovi rada i kretanja po platformi i manevarskim površinama.
- (2) *Poslovi rukovanja sredstvima za vuču i guranje zrakoplova obuhvataju:* vuču i guranje zrakoplova kod parkiranja zrakoplova na platformu, izguravanje zrakoplova sa platforme, vuču zrakoplova po manevarskim i ostalim površinama kada se zrakoplov ne kreće snagom sopstvenog motora.
- (3) *Poslovi rada i kretanja po platformi i manevarskim površinama obuhvataju:*
  - (a) kretanje i upravljanje motornim vozilima po platformi i manevarskim površinama radi obezbjeđenja sigurnosnih uvjeta, tehničkog održavanja objekata i instalacija, distribucije dokumentacije i druge poslove koji nisu u procesu prihvata i otpreme.

Član 50.

(Radna mjesta za koja su potrebna odobrenja)

---

(1) Za radno mjesto rukovaoca sredstvima za vuču zrakoplova, odnosno za radnike koji posjeduju potvrdu o obučenosti za rukovaoca aerodromskom opremom i agregatima, potrebno je imati vozačku dozvolu "D" kategorije i najmanje jednu godinu iskustva u radu na poslovima iz ovoga člana.

(2) Radna mjesta: službe sigurnosti (obezbjedenja, kontra divizionu zaštita - KDZ, Državna granična služba - DGS, cargo služba, građevinska služba, elektro služba, ornitološko obezbjedjenje, služba Informatičke telekomunikacione tehnologije - ITT, i ostale službe koje se prirodom svog posla trebaju kretati po manevarskim i drugim površinama potrebna su odobrenja za rad.

Član 51.

(Sticanje i obnavljanje dobrenja)

(1) Stručno osposobljavanje i polaganje ispita za sticanje i produženje važnosti odobrenja za rukovanje sredstvima za vuču obuhvata predmet, Sredstva za vuču zrakoplova.

(2) Stručno osposobljavanje i polaganje ispita za sticanje odobrenja za kretanje po manevarskim površinama obuhvata sljedeće predmete:

a) Osnove zrakoplovnih propisa;

b) Zračna luka i osnove organizacije zračnog prometa u zračnoj luci.

(3) Za obnavljanje važnosti odobrenja za kretanje po manevarskim površinama, nakon isteka važnosti odobrenja polaže se predmet iz tačke b) stav 2) ovoga člana.

DIO DESETI - ISPITI ZA STICANJE POTVRDA O OBUČENOSTI I ODOBRENJA

Član 52.

(Sadržaj ispita)

(1) Ispit za sticanje potvrde o obučenosti, odnosno za obavljanje određenog stručnog posla (poseban ispit), kao i ispit za produženje važnosti potvrde sastoji se iz teorijskog i praktičnog dijela.

(2) Teorijski dio ispita sastoji se iz pismenog i usmenog dijela.

(3) Teorijski dio ispita obuhvata predmete predviđene programom stručnog osposobljavanja, zavisno od potvrde koja se stiče.

(4) Praktičnim dijelom ispita i posebnog ispita provjerava se primjenjivanje stečenog znanja na radnom mjestu na određenoj vrsti posla, tipu zrakoplova, opreme odnosno na radnom mjestu za koje se stiče potvrda.

Član 53.

(Uvjeti za pristup ispitu)

Kandidat može pristupiti ispitu nakon:

a) uspješno završenog osnovnog teorijskog osposobljavanja po predmetima iz programa za stručno osposobljavanje;

b) uspješno završenog praktičnog osposobljavanja na radnom mjestu;

c) pozitivnog mišljenja instruktora za osposobljavanje na radnom mjestu o stručnoj osposobljenosti.

Član 54.

(Rokovi za polaganje ispita)

-
- (1) Ispit se polaže u redovnim i vanrednim ispitnim rokovima koji se utvrđuju godišnjim planom rada centra za obuku i moraju se organizovati najmanje dva puta godišnje.
  - (2) Vanredni ispitni rokovi određuju se ako se prijavi više od pet kandidata, odnosno ako se za to ukaže naročita potreba.

Član 55.

(Prijava za ispit)

- (1) Prijavu za polaganje ispita za sticanje potvrde o obučenosti i posebnog ispita za sticanje potvrde za instruktora, u pismenoj formi, kandidat podnosi centru za obuku najkasnije 30 dana prije redovanog ispitnog roka.
- (2) Uz pismenu prijavu za polaganje ispita i posebnog ispita kandidat treba podnijeti dokaze o ispunjavanju propisanih uvjeta i to o:
  - a) školskoj spremi;
  - b) stručnoj obučenosti;
  - c) vremenu provedenom na odgovarajućim poslovima.
- (3) Pismenu prijavu kandidat podnosi i kad polaže popravni ispit.

Član 56.

(Utvrdjivanje ispunjenosti uvjeta)

- (1) Centar za obuku po prijemu prijave za polaganje ispita utvrđuje da li kandidat ispunjava propisane uvjete za polaganje ispita, te, ako kandidat ispunjava uvjete centar organizuje ispit u roku ne dužem od 30 niti kraćem od 15 dana od dana prijema zahtjeva za polaganje ispita, osim ako kandidat izričito zatraži da ispit polaže prije ovoga roka.
- (2) Ako centar za obuku utvrdi da kandidat ne ispunjava uvjete za polaganje ispita o tome će donijeti odgovarajuće rješenje i obavijestiti kandidata.

Član 57.

(Komisija za provođenje ispita)

- (1) Ispit se polaže pred komisijom koju određuje operator aerodroma, nosilac odobrenja za rad centra.
- (2) Broj članova komisije utvrđuje se u skladu sa brojem predmeta, odnosno, obima praktičnog dijela ispita, pri čemu jedan ispitivač (član komisije), može biti ispitivač najviše za tri predmeta.
- (3) Za člana komisije, za teoretski dio ispita može biti imenovana osoba koja ima najmanje, stepene stručne spreme kao i kandidat za polaganje ispita,
- (4) Član komisije za praktični dio ispita, ispitivač, mora imati i odgovarajuću važeću potvrdu o obučenosti za koju kandidat polaže ispit.
- (5) Rješenjem o imenovanju komisije određuje se i predsjednik komisije i još najmanje dva člana.
- (6) BHDCA, može odrediti svog predstavnika koji će prisustvovati ispitu.

Član 58.

(Priprema ispita)

-
- (1) Tehničku i administrativnu pripremu ispita organizuje Centar za obuku.
  - (2) Ispitna komisija utvrđuje pitanja ili testove za pismeni dio provjere, u zavisnosti od obima i značaja predmeta koji se polaže.
  - (3) Predsjednik komisije u svim fazama ispita brine o zakonitosti i pravilnosti provođenja ispita, ispitnog materijala i o identifikaciji prijavljenih kandidata.

Član 59.

(Provođenje ispita)

- (1) Kandidat polaže pismeni a zatim usmeni dio teoretskog dijela ispita.
- (2) Pismeni dio ispita je uspješno urađen ako se ocijeni da sadrži najmanje 80% tačnih odgovora.
- (3) Kandidat koji na teoretskom dijelu ispita, odnosno teoretskom dijelu posebnog ispita ne položi jedan ili dva predmeta, može polagati popravni ispit iz tih predmeta u roku koji odredi komisija, a koji ne može biti kraći od 30 dana od dana saopćenja rezultata ispita.
- (4) Ako kandidat ne položi popravni ispit, smatraće se da nije položio ispit i mora ga ponovo polagati.
- (5) Ako kandidat ne položi ispit i na ponovljenom cjelokupnom ispitu tri ili više predmeta, gubi pravo polaganja ispita, odnosno, ako ne položi jedan ili dva predmeta ponovo se upućuje na popravni ispit.
- (6) Ako na ponovnom popravnom ispitu ne položi predmete gubi pravo daljeg polaganja.
- (7) Nakon položenog teorijskog dijela ispita ili posebnog ispita kandidat polaže praktičan dio ispita, te ukoliko ga ne položi smatra se da nije položio ispit i upućuje se na ponovno polaganje.
- (8) Kandidat može ispit polagati najviše dva puta, u periodu koji ne može biti kraći od dva niti duži od četiri mjeseca, računajući od dana kada je kandidat prvi put polagao ispit.

Član 60.

(Provjeravanje i ocjenjivanje)

- (1) Član komisije ispituje i po završenom ispitu ocjenjuje uspjeh kandidata iz oblasti za koju je imenovan rješenjem, te po završenoj ocjeni unosi rezultat uz potpis u ispitnu listu kandidata.
- (2) Ispitna komisija ocjenjuje ukupan uspjeh kandidata na ispitu ocjenom, "POLOŽIO" ili "NIJE POLOŽIO"
- (3) Kandidat koji polaže ispit na kraju osnovnog osposobljavanja, treba imati najmanje osamdeset postotni uspjeh (80%) za svaki pojedinačan predmet.
- (4) Ispiti za sticanje potvrde o obučenosti za obavljanje poslova, instruktora praktičnih dijelova obuke, smatraju se položenim ukoliko kandidat postigne uspjeh koji se utvrđuje priručnikom za obuku.
- (5) Na kraju ispita ispitne liste potpisuju predsjednik i članovi komisije i iste dostavljaju Centru za obuku.

Član 61.

(Odustajanje od ispita ili provjere)

-
- (1) Kandidat koji iz opravdanih razloga nije u mogućnosti pristupiti ispitu ili provjeri dužan je u pismenoj formi, obavijestiti rukovodioca centra za obuku.
  - (2) Ako predsjednik komisije, nakon konsultacije sa članovima komisije, odobri odlaganje ispita, smatra se da ispit ili provjera nisu ni otpočeli.
  - (3) Odlaganje se može odobriti samo ako za to postoje opravdani razlozi, te u skladu s tim kandidatu treba odrediti novi rok za polaganje ispita.
  - (4) Ako predsjednik komisije ne odobri odlaganje, smatra se da ispit ili provjera nisu položeni.
  - (5) Za ponavljanje ispita kandidat mora podnijeti novi zahtjev za polaganje ispita.

Član 62.

(Narušavanje discipline i pokušaji prevare na ispitima)

Ako kandidat tokom trajanja ispita ili provjere, svojim ponašanjem narušava disciplinu, ometa druge kandidate ili sam tok ispita ili provjere, odnosno služi se nedozvoljenim sredstvima, može biti udaljen sa ispita ili provjere, i smatra se da kandidat ispit ili provjeru nije položio.

Član 63.

(Vanredne provjere stručne sposobnosti)

- (1) Odredbe člana 52. do 61. ovog Pravilnika primjenjuju se i na provođenje ispita prilikom vanredne provjere stručne sposobnosti.

Član 64.

(Ispitna dokumentacija)

- (1) Kandidatu se nakon završetka ispita ili provjere, na njegov zahtjev, mora dati na uvid njegov pismeni rad.
- (2) Cjelokupna ispitna dokumentacija na kraju ispita se dostavlja Centru za obuku i čuva u dosjeu svakog kandidata najmanje pet godina.

DIO JEDANAESTI - IZDAVANJE, PRODUŽENJE, SUSPENZIJA I PONIŠTENJE POTVRDE O OBUČENOSTI I ODOBRENJA

Član 65.

(Izdavanje uvjerenja o položenom ispitu)

- (1) Kandidatu koji položi ispit za sticanje ili produženje potvrde o obučenosti, odobrenja, odnosno poseban ispit za instruktora praktične obuke, centar za obuku izdaje uvjerenje o položenom ispitu, koje sadrži:
  - a) naziv centra za obuku;
  - b) zakonski osnov za izdavanje;
  - c) naziv uvjerenja;
  - d) ime i prezime kandidata;
  - e) naziv djelatnosti za koju je položio ispit;
  - f) datum polaganja ispita;

-
- g) broj uvjerenja i datum izdavanja;
  - h) potpis rukovodioca centra za obuku.
- (2) Nakon položenog ispita kandidat stiže uvjete za izdavanje potvrde o obučenosti ili odobrenja.
- (3) Smatra se da kandidat ima potvrdu ili odobrenje od dana kada je položio ispit, ukoliko posjeduje važeće uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti.

Član 66.

(Zahtjev za izdavanje potvrde o obučenosti i odobrenja)

- (1) Zahtjev za izdavanje potvrde i odobrenja podnosi se operatoru aerodroma - upravi aerodroma u pismenom obliku u roku od 30 dana od dana položenog ispita.
- (2) Potvrdu o obučenosti ili odobrenje, podnosiocu zahtjeva operator aerodroma će izdati samo ako podnosilac ispunjava uvjete propisane ovim Pravilnikom i zdravstvene uvjete utvrđene posebnim propisom.
- (3) Zahtjev za izdavanje potvrde ili odobrenja sadrži lične podatke podnosioca zahtjeva (ime i prezime, datum i mjesto rođenja i adresu) uz naznaku vrste potvrde koja se traži.
- (4) Uz zahtjev se prilaže:
- a) uvjerenje o položenom ispitu;
  - b) uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti.

Član 67.

(Izdavanje potvrde o obučenosti i odobrenja)

- (1) Operator aerodroma, na osnovu izdatih uvjerenja o položenim ispitima iz člana 65. ovog Pravilnika i ispunjenja drugi propisanih uvjeta, svakom kandidatu izdaje i produžava potvrde o obučenosti, odobrenja i potvrde za obavljanje poslova inspektor za praktičnu obuku.
- (2) Potvrda treba da sadrži:
- a) naziv aerodroma;
  - b) zakonski osnov za izdavanje;
  - c) ime i prezime kandidata;
  - d) naziv djelatnosti za koju je osposobljen;
  - e) datum izdavanja i period važnosti;
  - f) broj potvrde;
  - g) potpis direktora aerodroma i pečat.

Član 68.

(Izdavanje potvrde o obučenosti instruktora)

- (1) Na zahtjev kandidata koji je položio poseban ispit za obavljanje poslova instruktora za stručno osposobljavanje na radnom mjestu, operator aerodroma će izdati potvrdu da može samostalno obavljati posebne stručne poslove za koje je položio poseban ispit.

-
- (2) Uz zahtjev se prilaže:
- a) uvjerenje o položenom posebnom ispitu;
  - b) i uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti.

Član 69.

(Produženje i obnavljanje važnosti potvrde i odobrenja)

- (1) Zahtjev za produženje roka važenja potvrde ili odobrenja mora se podnijeti upravi aerodroma najkasnije 30 dana prije isteka važenja potvrde ili odobrenja.
- (2) Uz zahtjev za produženje roka važenja potvrde prilaže se:
  - a) dokaz da je (instruktor) odgovarajuće poslove obavljao najmanje 18 mjeseci;
  - b) potvrdu o zdravstvenoj sposobnosti;
  - c) dokaz da je ovlaštena osoba obavila provjeru njegove stručne sposobnosti.
- (3) Uz zahtjev za obnavljanje važenja potvrde ili odobrenja prilaže se:
  - a) dokaz da je najmanje 6 mjeseci (instruktor) neprekidno obavljao odgovarajuće poslove pod nadzorom;
  - b) potvrdu o zdravstvenoj sposobnosti;
  - c) dokaz da je ovlaštena osoba obavila provjeru njegove stručne sposobnosti.

Član 70.

(Produženje važnosti potvrde instruktora)

- (1) Potvrda o obučenosti instruktora za osposobljavanja na radnom mjestu može se produžiti na rok od tri godine ukoliko je:
  - a) uspješno obavljao poslove instruktora u posljednje tri godine;
  - b) uspješno obavljao poslove predavača i učestvovao u radu ispitnih komisija;
  - c) ima propisanu zdravstvenu sposobnost;
  - d) na listi stručnjaka za obavljanje poslova instruktora.

Član 71.

(Obaveze imaoaca potvrde ili odobrenja)

- (1) Imalac potvrde ili odobrenja dužan ja operatoru aerodroma prijaviti:
  - a) svaku promjenu uvjeta za sticanje potvrde ili odobrenja koja može uticati na sigurno obavljanje poslova za koje ima odobrenje;
  - b) promjenu zdravstvenog stanja koje nastane između dva ljebarska pregleda;
  - c) gubitak ili nestanak potvrde ili odobrenja.

Član 72.

(Suspenzija i poništenje potvrde i odobrenja)

-
- (1) Potvrda i odobrenje se mogu suspendovati u slučaju:
    - a) ako se na redovnim provjerama utvrdi da imalac potvrde ili odobrenja nije stručno osposobljen za obavljanje poslova;
    - b) ako je imalac potvrde ili odobrenja svojim postupcima ugrozio ili mogao ugroziti sigurnost zračne plovidbe;
    - c) ukoliko je imalac potvrde ili odobrenja uključen u incident ili nesreću;
    - d) ako se utvrdi privremena zdrastvena nesposobnost;
    - e) ukoliko imalac potvrde ili odobrenja ne obavlja poslove iz potvrde ili odobrenja duže od godinu dana;
    - f) da je pod utjecajem alkohola, opojnih droga ili medikamenata koji mogu bitno uticati na psihofizičke sposobnosti i svakom drugom slučaju ako se utvrdi da bi moglo doći do ugrožavanja sigurnosti zračne plovidbe.
  - (2) Suspenzija traje sve do prestanka razloga zbog kojih je nastupila.
  - (3) Ukoliko je trajanje suspenzije duže od propisanog roka važenja potvrde ili odobrenja, odnosno ukoliko nisu otklonjeni razlozi zbog koji je donesena, potvrda ili odobrenje se poništavaju.

DIO DVANAESTI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 73.

(Operativne naredbe generalnog direktora BHDCA)

- (1) Generalni direktor BHDCA može Operativnim naredbama ograničiti upotrebu ovoga Pravilnika ili odrediti posebne i dopunske uvjete u njegovoj primjeni, ukoliko to budu zahtijevale odredbe propisa BiH i entiteta, kao i ukoliko to bude proizlazilo iz zahtjeva regulative ICAO, IATA, JAR i drugih.
- (2) Operativna naredba sadrži:
  - a) razlog izdavanja;
  - b) primjenjivost i dužinu trajanja;
  - c) radnje i postupke koje treba preduzeti.

Član 74.

(Prestanak važenja ranije objavljenog pravilnika)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Pravilnik o stručnoj spremi, ispitima i potvrdama za rad stručnog osoblja koje vrši poslove od značaja za bezbjednost zračne plovidbe ("Službeni list SFRJ", broj 64/80, kao i ispravke i izmjene objavljene u brojevima 69/80 i 63/81).

Član 75.

(Ostale obaveze)

- (1) Dozvole za rad i pripadajuća ovlaštenja izdate po dosadašnjim propisima moraju se zamijeniti u roku od godinu dana od stupanja na snagu ovog Pravilnika.
- (2) Generalni direktor BHDCA u roku od tri mjeseca donijeće Program za osposobljavanje i provjeravanje stručnog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe.

---

(3) Za sve pojedinosti koje nisu utvrđene ovim Pravilnikom primjenjivaće se standardi i praksa IATA, ICAO, EASA; i domaći regulatorni propisi koji se odnose na ovu oblast.

Član 76.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-292.3-215-1/07
7. marta 2007. godine
Sarajevo

Generalni direktor
Đorđe Ratkovića, s. r.